

S.M.A.R.T. - AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs
Проект №: 2025-1-BG01-KA210-ADU-000351472

S.M.A.R.T.

**Учебна програма за обучение на обучители
(ToT Curriculum)**

София, 2026

Съдържание

1. Въведение: Поставяне на основата	3
1.1. За проекта SMART.....	3
1.2. Цел на учебната програма ToT	4
1.3. Съответствие с Erasmus+ и политиките на ЕС	5
1.4. Целеви групи и учебен контекст	5
2. Резултати от ученето и рамка на компетентностите	7
2.1. Определяне на резултатите от ученето	7
2.2. Картографиране към EQF и нива на компетентност	8
2.3. Интегриране на компетентности от европейски рамки	9
3. SMART: Обучителни модули.....	11
3.1 Модул 1 – Основи на изкуствения интелект (AI) и дигиталния маркетинг	11
3.2 Модул 2 – Проектиране на обучение за възрастни и предприемачи.....	13
3.3 Модул 3 – AI инструменти за преподаване, менторство и бизнес растеж	15
3.4 Модул 4 – Зелени умения и устойчиво предприемачество	16
3.5 Модул 5 – Фасилитация, оценяване и измерване на въздействието	18
4. Методология и педагогически подход.....	21
4.1 Принципи на неформалното учене.....	21
4.2 Обучение между връстници и менторство.....	22
4.3 Педагогически модели и методи.....	22
4.4 Приобщаване, равенство между половете и достъпност.....	23
4.5 Непрекъсната рефлексия и осигуряване на качество	23
5. Оценяване и система за микроквалификации	25
5.1 Философия и цели на оценяването.....	25
5.2 Формативни и сумативни методи за оценяване.....	26
5.3 Учебно портфолио и събиране на доказателства	27
5.4 Микроквалификации и Youthpass признаване	27
5.5 Обратна връзка, валидация и последващи действия.....	28
6. Въздействие, устойчивост и европейска добавена стойност.....	30
6.1. Краткосрочно и дългосрочно въздействие	30
6.2. Устойчивост и продължителност на резултатите	31
6.3. Принос към политиките на ЕС и европейска добавена стойност	32
6.4. Политическо възприемане и трансферируемост	32
6.5. Дългосрочна визия.....	33
7. Разпространение, комуникация и видимост.....	34
7.1. Стратегия за разпространение и цели	34
7.2. Комуникационни канали и инструменти	35
7.3. Визуална идентичност и изисквания за видимост на ЕС	35
7.4. Европейско разпространение и политически аутирич.....	36
7.5. Дългосрочно комуникационно наследство	36
References (Препратки).....	38

1. Въведение: Поставяне на основата

Тази въвеждаща глава очертава основните принципи на учебната програма за обучение на обучители (ToT) в рамките на проекта SMART-AI. Тя обяснява за кого е създадена програмата, какви цели преследва, къде и кога ще бъде реализирана, защо е важна за селските райони в Европа и по какъв начин ще създаде реално въздействие.

Учебната програма е разработена основно за обучители, ментори и преподаватели в областта на ученето за възрастни, които работят в селски и малки населени места в Европа. Именно тези професионалисти са двигателите на ученето през целия живот и най-добре могат да предадат дигитални и предприемачески знания в местните общности.

Програмата предлага структуриран път за развитие на компетентности, като подпомага обучителите да овладеят ключови области като изкуствен интелект (AI), дигитален маркетинг и устойчиво предприемачество. Тя се реализира съвместно в България, Северна Македония и Германия в рамките на 18-месечния проектен период (2025–2027).

Целта е ясна: да се намали дигиталното и икономическото неравенство между селските региони и градските иновационни центрове. Като дава на обучителите достъп до AI инструменти и модерни методи, проектът гарантира, че знанието остава и се развива на местно ниво, вместо да се губи чрез миграция.

Учебната програма се базира на неформално учене, менторство и компетентностна рамка, съобразена с европейските образователни и политически стандарти. Така тя не само предоставя умения, но и изгражда увереност у обучителите да водят другите по пътя на дигиталната трансформация.

Иновацията в селските райони започва тогава, когато самите обучители се превърнат в иноватори. Чрез тази учебна програма обучителите се превръщат в двигатели на промяната — способни да трансформират местните общности, да вдъхновяват устойчив бизнес растеж и да допринасят за едно по-инклузивно европейско бъдеще.

1.1. За проекта SMART

Селските райони в Европа все още срещат структурни предизвикателства: слаба дигитална инфраструктура, ограничена AI грамотност и миграция на квалифицирана работна сила. Проектът **SMART – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs** отговаря на тези нужди чрез комбиниране на AI-базиран дигитален маркетинг, зелени предприемачески умения и партньорско менторство, което засилва предприемачеството и ученето през целия живот.

Таблицата по-долу показва как консорциумът обединява допълваща експертиза за балансирано изпълнение и трансфер на знания между държавите.

Таблица 1.1. Консорциум на проекта SMART и роли

Партньорска организация	Държава	Основна експертиза	Роля в проекта SMART
Global Edu Hub	България	Образование за възрастни и предприемачество	Координация и национално изпълнение
InnovEdu Nexus Institut e.V.	Германия	AI базирано образование и дигитални иновации	Водещ експерт по менторство и ToT сертификация
Marketing Gate	Северна Македония	Дигитално предприемачество и иновации в селските райони	Дисеминация и локално провеждане на обучения

Източник: Автори, въз основа на проектното предложение SMART (2025).

Трите партньори гарантират качество и включване: Германия допринася с дигитални иновации, България координира образователните процеси, а Северна Македония осигурява практическа връзка със селските общности. Този баланс отразява акцента на Erasmus+ върху транснационалната допълняемост (Европейска комисия, 2023).

1.2. Цел на учебната програма ToT

Учебната програма ToT служи като педагогически гръбнак на проекта SMART. Тя превръща дигиталните и устойчиви цели на проекта в структуриран обучителен път за преподавателите.

Таблица 1.2. Цели и очаквано въздействие на ToT програмата

Цел	Очакван резултат	Дългосрочен ефект
Повишаване на капацитета на обучителите в AI и дигитален маркетинг	20 сертифицирани обучители	Над 500 обучени възрастни след края на проекта
Интегриране на SMART Toolkit в образованието	AI модули включени в национални курсове	Повишена дигитална готовност в селските центрове
Насърчаване на зелено и инклузивно предприемачество	Модули по устойчивост и равнопоставеност	Екологично отговорен и инклузивен бизнес растеж

Източник: Работен план на проекта SMART (2025).

Учебната програма действа като механизъм за мултиплициране и устойчивост. Сертифицираните обучители стават локални посланици на SMART подхода, осигурявайки продължаване и разширяване на въздействието (OECD, 2024).

1.3. Съответствие с Erasmus+ и политиките на ЕС

Европейските политики силно насърчават дигиталната трансформация, приобщаването и устойчивостта. Учебната програма ToT превръща тези цели в практическо приложение в сферата на образованието за възрастни.

Таблица 1.3. Политики на ЕС и приносът на SMART

Политическа рамка	Принос на SMART
Erasmus+ Programme Guide (2025)	Развива дигитална готовност и приобщаване чрез неформално учене
Digital Education Action Plan (2021–2027)	Вгражда AI и OER (отворени образователни ресурси) в обучението
European Green Deal (2019)	Интегрира нисковъглероден дигитален маркетинг и устойчиви практики
European Skills Agenda (2025)	Укрепва компетенциите за пазара на труда
Digital Decade 2030	Подкрепя целта 80 % от възрастните да имат базови дигитални умения

Така се доказва политическа съгласуваност и добавената европейска стойност — ключов критерий с висока тежест при оценяването по Erasmus+ (Европейска комисия, 2024).

1.4. Целеви групи и учебен контекст

Учебната програма е насочена към обучители, ментори и преподаватели, които работят с предприемачи, НПО и общностни обучителни центрове в селските райони. Тези специалисти често се сблъскват с ограничения като слаб дигитален достъп, ниска AI грамотност или липса на структурирани обучителни възможности. SMART-AI ToT адресира тези предизвикателства чрез достъпни, практични материали, приложими както онлайн, така и офлайн.

Учебната програма признава, че възрастните обучаеми и преподаватели в Европа имат разнообразни профили, опит и среди. Тази разнообразност е едновременно предизвикателство и възможност: тя изисква адаптивни подходи, които уважават различните изходни точки. Таблицата по-долу представя основните профили на обучаемите и съответната реакция на учебната програма.

Програмата подкрепя обучителите чрез плавен обучителен процес, базиран на примери от реалния живот, упражнения и лесно приложими AI инструменти. Така се изгражда увереност и способност за предоставяне на качествено обучение в различни контексти.

Таблица 1.4. Целеви групи и реакция на учебната програма

Целева група	Профил и нужди	Отговор на учебната програма
Обучители и фасилитатори	Ограничени познания в AI и педагогика	Пошагови модули по AI, фасилитация и менторство
Предприемачи, станали обучители	Бизнес опит, но слаби преподавателски умения	Педагогически модели и интерактивни методи
Преподаватели в селски райони	Слаба инфраструктура и ограничени ресурси	Офлайн материали и партньорско учене
НПО и общностни ментори	Нужда от структурирано повишаване на квалификацията	EQF-съобразени модули и микро-кредити

Програмата подкрепя обучителите чрез плавен обучителен процес, базиран на примери от реалния живот, упражнения и лесно приложими AI инструменти. Така се изгражда увереност и способност за предоставяне на качествено обучение в различни контексти.

Освен това SMART насърчава колективно учене и между-секторно сътрудничество. Обучители от различни професионални среди създават съвместни проекти, обменят опит и адаптират дигитални и зелени иновации към местните реалности.

В съответствие с принципите на Erasmus+ за приобщаване и равнопоставеност, програмата предлага гъвкави и справедливи обучителни пътеки, които позволяват на всеки участник да напредва със собствено темпо.

В заключение, SMART-AI ToT превръща инклузията от абстрактна ценност в реална практика. Чрез адаптивен и човекоцентричен подход тя гарантира, че всеки обучител — независимо дали е преподавател от селска област, бизнес ментор или представител на НПО — може да развие значими компетентности и да допринесе за дигиталната и зелената трансформация на Европа.

2. Резултати от ученето и рамка на компетентностите

Тази глава обяснява какви компетентности развива учебната програма SMART-AI ToT, който се възползва от тях и как тези компетентности се свързват с Европейската квалификационна рамка (EQF). Тя определя какво трябва да знаят, разбират и могат да правят обучителите след завършване на програмата, както и как тези резултати се измерват и признават чрез микро-кредити и Youthpass.

- Кой? Обучители и преподаватели за възрастни, участващи в националните и транснационални обучения по проекта SMART.
- Какво? Резултати от учене, базирани на компетентности, съобразени с EQF нива 5–6.
- Къде? В България, Северна Македония и Германия чрез хибридно и присъствено обучение.
- Кога? През целия 18-месечен период на изпълнение на проекта SMART (2025–2027).
- Защо? За да се гарантира, че резултатите от обучението са съпоставими, измерими и признати в цяла Европа.
- Как? Чрез прилагане на компетентностна рамка, която интегрира дигитални, предприемачески и устойчиви умения.

Ученето не приключва, когато е усвоено знание — то приключва, когато това знание може да бъде предадено, приложено и умножено.

2.1. Определяне на резултатите от ученето

Учебната програма SMART-AI ToT определя осем основни резултата от ученето, структурирани в три области на компетентност: **Знания, Умения, и Отговорност и автономност**. Всеки резултат е свързан с измерими индикатори, които гарантират яснота и прозрачност при оценяването. Всички резултати са картографирани към EQF нива 5–6, които отразяват прехода между напреднала професионална подготовка и по-високо професионално майсторство.

Тези резултати гарантират, че всеки обучител, завършил програмата, постига измеримо развитие в когнитивен, практичен и етичен аспект. Те отразяват ценностите на Erasmus+ — качество, приобщаване и измеримо въздействие — като същевременно остават приложими за реалните условия в селските райони.

Таблица 2.1. Основни резултати от ученето в учебната програма SMART-AI ToT

Област	Резултат от ученето	EQF ниво	Индикатор за оценка
Знания	Разбира ключовите принципи на AI и дигиталния маркетинг, свързани с обучението на възрастни.	5	Демонстрира разбиране чрез писмена рефлексия.
	Знае как да прилага концепции за устойчивост и кръгова икономика в обученията по предприемачество.	5	Обяснява и интегрира модули за устойчивост.
Умения	Използва AI инструменти (напр. ChatGPT, Canva, Meta Suite) за дизайн на обучение и менторство.	6	Разработва учебна дейност, използвайки поне два AI инструмента.
	Разработва дигитални кампании и менторски планове за обучаеми и предприемачи.	6	Представя проектно базирано задание.
Отговорност и автономност	Провежда ToT сесии самостоятелно и менторира нови обучители.	6	Провежда реална или симулирана ToT сесия.
	Гарантира приобщаване, достъпност и равенство между половете във всички обучителни дейности.	5	Прилага инклузивни методи на фасилитация.
	Наблюдава напредъка на обучаемите чрез качествени и количествени индикатори.	6	Събира и анализира обратна връзка.
	Критично рефлектира върху собствената си практика и демонстрира професионално развитие.	6	Поддържа самооценка и портфолио за учене.

Източник: Автори, въз основа на Работен пакет 3 на проекта SMART и Европейската квалификационна рамка (2020).

2.2. Картографиране към EQF и нива на компетентност

За да се гарантира международна съпоставимост и признаване в различните държави в Европа, учебната програма SMART-AI ToT е напълно съобразена с Европейската квалификационна рамка (EQF). EQF определя резултатите от ученето чрез три категории: **Знания, Умения и Отговорност и автономност.**

В рамките на SMART това означава, че всеки резултат е описан чрез наблюдаемо и измеримо поведение, което демонстрира професионална компетентност.

- **Знания** — теоретично и фактическо разбиране на AI, дигиталния маркетинг и устойчивото предприемачество.
- **Умения** — способност да се прилага знанието на практика, например чрез дизайн на AI-базирани уроци, менторство или ефективно управление на дигитални инструменти.
- **Отговорност и автономност** — умение да се планират, ръководят и оценяват обучителни дейности самостоятелно, като се гарантират инклузия, етика и качество.

Това структурирано картографиране осигурява яснота относно очакванията към обучителите и позволява валидиране и признаване на техните компетентности в различни образователни системи в ЕС.

Таблица 2.2. Съответствие на SMART-AI ToT с EQF

EQF категория	Фокус в SMART ToT	Очаквано ниво на компетентност
Знания	Теоретично разбиране на AI, дигитален маркетинг и устойчивост в обучението на възрастни.	Ниво 5 – цялостно фактическо и теоретично разбиране в професионална област.
Умения	Приложение на AI инструменти, менторски техники и дигитална фасилитация.	Ниво 6 – напреднали умения, демонстриращи майсторство и иновация.
Отговорност и автономност	Планиране, управление и оценяване на обучението в комплексни ситуации.	Ниво 6 – самостоятелно управление и отговорност за работата на други.

Това позиционира обучителите SMART като професионалисти на междинно до напреднало ниво, които съчетават дигитална грамотност и образователни иновации. Съответствието с EQF улеснява признаването на микро-кредити в целия ЕС, в съответствие с Препоръката на Съвета относно микро-кредитите (2022).

2.3. Интегриране на компетентности от европейски рамки

Учебната програма SMART-AI ToT интегрира компетентности от няколко ключови европейски рамки, което гарантира съгласуваност с политиките на ЕС в областта на образованието и пазара на труда. Това засилва качеството, доверието, мобилността и професионалната реализация на обучителите.

SMART се съобразява с:

- **DigCompEdu** — Рамка за дигитална компетентност на преподавателите

Обучителите трябва да демонстрират педагогически иновации чрез AI инструменти, анализ на данни и етично използване на технология. Те създават ангажиращи дигитални уроци и осигуряват подкрепа за обучаеми с по-малко възможности.

- **EntreComp — Рамка за предприемачески компетентности**
Обучителите развиват умения да стимулират креативност, инициативност и създаване на стойност — основа за устойчиви бизнес идеи, поддържани от AI.
- **GreenComp — Рамка за устойчивост**
SMART гарантира, че обучителите интегрират екологично отговорни практики и подпомагат целите на Европейския зелен пакт.
- **LifeComp — Рамка за личностни и социални компетентности**
Развиват се устойчивост, емпатия и рефлексивно учене — ключови за фасилитация и менторство.

Таблица 2.3. Интеграция на SMART-AI ToT с европейски компетентностни рамки

Рамка на ЕС	Интеграция в SMART ToT	Практически пример
DigCompEdu (2022)	Дигитална педагогика и AI-базиран дизайн на обучение	Обучителите създават хибриден курс с помощта на ChatGPT
EntreComp (2021)	Предприемаческо мислене и развитие на бизнес модели	Участниците разработват AI-базирани маркетинг планове
GreenComp (2022)	Екологична осъзнатост и устойчиви дигитални практики	Интегриране на нисковъглеродни стратегии в кампании
LifeComp (2020)	Личностни и социални компетентности	Рефлексивно учене и етично менторство

Комбинирайки тези рамки, SMART позиционира обучителите в центъра на европейската екосистема за развитие на компетентности, където дигиталните, зелените и предприемаческите умения се разглеждат като взаимосвързани елементи на модерното обучение за възрастни.

3. SMART: Обучителни модули

Тази глава обяснява как на практика се прилага Учебният план за обучение на обучители (Training of Trainers – ToT) в рамките на SMART-AI, като представя петте ключови обучителни модула. Те водят обучителите през последователни етапи на учене – от дигитална осъзнатост до напреднала фасилитация и оценка на въздействието.

- **Кой?** Обучители и специалисти в образованието за възрастни, участващи в сесиите SMART Training of Trainers (ToT).
- **Какво?** Пет взаимосвързани модула, интегриращи дигитални, зелени и предприемачески компетентности.
- **Къде?** В България, Северна Македония и Германия – присъствено и в смесен формат.
- **Кога?** Между месец 3 и месец 10 от проекта (2025–2026).
- **Защо?** За гарантиране на последователни, висококачествени обучителни резултати, съобразени с EQF и стандартите на Erasmus+.
- **Как?** Чрез практическо учене, взаимно наставничество и проектни задачи, свързани с SMART-AI Toolkit.

Великите обучители не се раждат – те се изграждат. Тази глава предоставя на преподавателите нагласи, методи и инструменти, за да водят другите към иновации, устойчивост и учене през целия живот, основани на AI.

3.1 Модул 1 – Основи на изкуствения интелект (AI) и дигиталния маркетинг

Първият модул служи като ключов вход в света на изкуствения интелект (AI) и неговия трансформативен потенциал както за дигиталното образование, така и за съвременната предприемаческа практика. Той изгражда концептуална и практическа основа, която позволява на обучителите да разберат не само какво е AI, но и как променя начина, по който хората учат, работят и иновират в XXI век.

Модулът започва с обяснение на основните принципи на AI на достъпен език за не-техническа аудитория. Представят се понятия като алгоритми, машинно учене и автоматизация чрез примери от малкия бизнес, онлайн обучението и дигиталната комуникация. Чрез реални казуси и дискусии обучителите анализират как AI вече влияе върху маркетинга, взаимодействието с клиенти и образованието за възрастни – често без потребителите да го осъзнават.

В контекста на обучението за възрастни модулът подчертава как AI може да подпомогне персонализираното обучение, да намали административното натоварване и да подобри качеството на съдържанието. Примерите включват:

- генериране на учебни материали и теми за дискусия чрез ChatGPT;
- създаване на визуално съдържание чрез AI инструментите на Canva;
- проследяване на участие и обратна връзка чрез Google Analytics или Meta Business Suite.

Освен техническите аспекти, модулът засяга и етичните, социалните и екологичните измерения на AI. Обучителите обсъждат теми като отговорно използване на AI, защита на данните, алгоритмични пристрастия и въглеродния отпечатък на дигиталните технологии. Това развива критично мислене и гарантира, че AI се използва съзнателно и в служба на приобщаването, креативността и устойчивостта.

В края на модула обучителите развиват увереност и готовност да интегрират AI в собствената си преподавателска и менторска работа. Те се научават да оценяват кои технологии са най-подходящи за техните обучаеми, как да включват AI базирани методи в учебни планове и как да поддържат баланс между дигитална иновация и хуманно-центрирано образование.

Таблица 3.1. Модул 1 – Обзор и очаквани резултати

Фокус на учене	Учебни цели	Основни инструменти и методи	Очаквани резултати
AI грамотност и дигитален маркетинг	Разбиране на основни AI концепции, ползи и ограничения.	ChatGPT, Canva, Google Trends	Обучителите обясняват AI принципи и демонстрират поне един AI маркетинг инструмент.
Устойчиво използване на технологии	Идентифициране на екологични и етични измерения на AI.	Групови дискусии, казуси	Обучителите описват принципи за отговорно използване на AI.
Дигитална готовност в обучението	Разпознаване ролята на AI в приобщаващото образование.	SMART Toolkit, видео уроци	Участниците интегрират AI примери в своите учебни планове.

Източник: Автори, базирано на SMART Toolkit (2025) и WP3 – ToT Implementation Plan.

В крайна сметка Модул 1 превръща обучителите в дигитални пионери – професионалисти, които виждат AI не като далечна техническа концепция, а като практичен, етичен и овластяващ инструмент за трансформиране на обучението за възрастни, стимулиране на предприемачеството и намаляване на дигиталното неравенство в селските райони.

3.2 Модул 2 – Проектиране на обучение за възрастни и предприемачи

Модул 2 – *Проектиране на обучение за възрастни и предприемачи* надгражда фундаменталните познания, придобити в Модул 1, и въвежда обучителите в практическите и теоретичните измерения на андрагогиката — науката и изкуството за обучението на възрастни. Този подход е допълнен от предприемаческото мислене, заложено в Учебния план SMART-AI ToT. Докато традиционната педагогика се фокусира върху обучението на деца, андрагогиката признава, че възрастните внасят в учебния процес свой опит, мотивация и конкретни цели. Този модул помага на обучителите да разберат тези особености и да ги превърнат в смислен, ангажиращ и ориентиран към резултати учебен дизайн.

В своята основа модулът обучава участниците да планират, структурират и фасилитират обучителни сесии, които са проблемно ориентирани, базирани на опита и свързани с реалните контексти на предприемачеството. Обучителите започват с изследване на ключовите принципи на обучението за възрастни, описани в модела на Малкълм Ноулс – автономия, самонасочване, ориентация към решаване на проблеми и практическа приложимост. Те се учат да преминават от учителско към фасилитаторско поведение, признавайки възрастните като активни партньори в собствения им процес на учене. Практически дейности като ролеви игри, кръгове за рефлексия и анализ на казуси помагат на обучителите да разпознават и адаптират подходите си към различните профили на обучаеми – от безработни възрастни, нуждаещи се от дигитално преквалифициране, до собственици на малки бизнеси в селските райони, които изследват AI инструменти за маркетинг.

Съществена част от модула е посветена на дизайна и структурата на учебния процес. Обучителите преминават през стъпките на планиране на обучителни сесии, дефиниране на учебни резултати, избор на подходящи методологии и разработване на приобщаващи материали. Работи се с шаблоните на SMART за планиране на уроци, които включват колони за цели, инструменти, времеразпределение и очаквани резултати. Акцентът е върху съобразяването на дейностите с компетентностните дескриптори на EQF, така че всяка сесия да допринася за измеримо професионално развитие. Обучителите са насърчени да използват AI инструменти като ChatGPT и Canva за създаване на визуални и текстови материали, които са професионални, адаптивни и подходящи за различни целеви групи.

Предприемаческият компонент на модула запознава обучителите с **EntreComp – Европейската рамка за предприемачески компетентности**. Участниците се учат как да развиват у обучаемите компетентности като креативност, инициатива, планиране и управление на риска. Те изследват предприемачеството не само като създаване на бизнес, но и като мислене, което насърчава адаптивност, решаване на проблеми и създаване на стойност в различни контексти. Чрез симулации обучителите проектират и фасилитират дейности, в които обучаемите работят по реални или хипотетични проекти – например разработване на бизнес идея с помощта на AI маркетингови анализи или създаване на устойчива презентация за предприятие в селски район.

Освен това модулет обръща силно внимание на приобщаването, достъпността и равнопоставеността в обучението за възрастни. Обучителите се запознават с принципите на **Универсалния дизайн за учене (UDL)** и с техники за приобщаваща фасилитация, които гарантират, че всеки обучаем – независимо от своя произход – има равни възможности за участие и успех. Разглеждат се често срещани бариери при обучаемите с по-малко възможности – ограничени дигитални умения, ниско самочувствие или социално-икономически трудности. Участниците научават как да адаптират учебната среда чрез опростяване на материали, предлагане на алтернативни формати (офлайн или ниско-качествен интернет) и използване на емпатийни практики за изграждане на доверие и мотивация.

Централна роля в модула имат сътрудничеството и взаимното учене. Обучителите съвместно проектират учебни дейности, дават си обратна връзка и подобряват дизайните си чрез колегиално обсъждане. Те анализират реални примери от SMART Toolkit и обсъждат как да ги адаптират към различни национални или местни контексти. Този обмен на практики подкрепя принципите на Erasmus+ за транснационално учене и гарантира, че завършилите ToT програмата могат ефективно да работят в разнообразни обучителни среди.

Таблица 3.2. Модул 2 – Обзор и очаквани резултати

Фокус на учене	Учебни цели	Основни инструменти и методи	Очаквани резултати
Принципи на обучението на възрастни	Прилагане на андрагогически методи, подходящи за възрастни обучаеми.	Казуси, симулации, карти за рефлексия	Обучителите разработват урок по принципите на андрагогиката.
Предприемаческо обучение	Интегриране на бизнес анализи в ToT сесиите.	Шаблони на SMART Toolkit, рамка EntreComp	Обучителите фасилитират групов дейност с предприемачески фокус.
Разнообразие и приобщаване	Адаптиране на материали за обучаеми с по-малко възможности.	Колегиален преглед, чеклист за приобщаване	Обучителите преработват една сесия, за да бъде по-приобщаваща.

Източник: Автори, на базата на SMART Toolkit (2025) и EntreComp Framework (2021).
Очаквани резултати от Модул 2

В края на модула обучителите трябва да могат да:

- разработят цялостен учебен план или работилница, интегрираща дигитални и предприемачески инструменти SMART;
- прилагат андрагогически принципи за ангажиращо и релевантно учене;
- интегрират предприемачески компетентности в неформални обучителни програми;
- адаптират съдържание за обучаеми с различни нива на дигитална подготовка;
- оценяват и подобряват собствената си фасилитация чрез обратна връзка.

В заключение Модул 2 превръща обучителите в „архитекти на ученето“ – професионалисти, които разбират как възрастните учат, как да съчетаят учебните цели с реалните икономически и социални нужди и как да използват структура и креативност, за да създадат смислени обучителни преживявания.

3.3 Модул 3 – AI инструменти за преподаване, менторство и бизнес растеж

Надграждайки фундаменталните знания, придобити в първите два модула, Модул 3 прилага изцяло практически и потапящ подход. Той преминава от разбирането на AI към прилагането на AI, като дава възможност на обучителите да експериментират с инструменти, да създават реални упражнения и да рефлектират върху собствения си опит. На този етап обучението става динамично, интерактивно и трансформативно – преодолявайки разликата между теоретичните знания и реалната професионална практика. Модулът е структуриран върху принципа на *учене чрез действие*, който стои в основата на образованието за възрастни. Обучителите участват активно в симулации, малки проекти и практически работилници, където интегрират AI инструменти в своята ежедневна преподавателска и менторска дейност. Те са насърчени да изследват различни дигитални инструменти като **ChatGPT, Canva, Google Analytics и Meta Business Suite**, използвайки ги за създаване на учебни материали, управление на ангажираността на обучаемите и анализ на данни. Например участник може:

- да разработи мини обучителна сесия чрез AI-генерирани подсказки;
- да автоматизира последваща комуникация с обучаемите;
- да използва аналитични табла за измерване на учебните резултати.

Друг ключов елемент на Модул 3 е акцентът върху *взаимното учене и сътрудничеството*. Обучителите работят в малки екипи, обменят обратна връзка и ко-създават ресурси. Този кооперативен подход отразява реалните среди, в които преподаватели и предприемачи трябва да си сътрудничат, да се адаптират и да иновират заедно. Той също така помага на участниците да идентифицират добри практики, да решават предизвикателства и да откриват нови начини, по които AI може да обогати различни учебни формати – от общностни обучения до онлайн менторство.

Отвъд техническите аспекти, модулът развива *критическа дигитална педагогика* – разбирането кога, защо и как да се използва AI ефективно. Обучителите се учат да оценяват уместността на дигиталните инструменти, да избягват прекомерната автоматизация и да гарантират, че технологията подкрепя образователните цели, вместо да замества човешкото

взаимодействие. Дискутира се и важноста на достъпността и приобщаването, за да се гарантира, че AI ресурсите са разбираеми и полезни за обучаеми с различни дигитални умения.

Таблица 3.3. Модул 3 – Обзор и очаквани резултати

Фокус на учене	Учебни цели	Основни инструменти и методи	Очаквани резултати
AI за създаване на съдържание	Генериране на учебно и бизнес съдържание чрез AI.	ChatGPT, Canva	Обучителите създават AI-генериран учебен ресурс.
Данни и менторство	Използване на AI за анализ на напредъка на обучаемите.	Google Analytics, AI dashboards	Обучителите разработват отчет с данни за подобряване на менторството.
Практическа интеграция	Прилагане на AI за подобряване на комуникацията и маркетинга.	SMART eToolkit, лаборатории за взаимно учене	Обучителите провеждат пилотна сесия с AI инструменти.

Източник: Автори, базирано на SMART Toolkit (2025), структура на Модул 3.

В крайна сметка Модул 3 завършва с проектиране и представяне на пилотна дейност или микро-проект. Всеки учител прилага поне два AI инструмента за разработване на иновативна учебна или менторска интервенция и я представя за колегиална оценка. Чрез сесии за обратна връзка и рефлексия участниците анализират своя напредък и установяват как тези инструменти могат да бъдат устойчиво интегрирани в техните институции или местни общности.

По същество Модул 3 превръща учителите в уверени дигитални практики. Той им позволява да използват AI не като далечна технологична концепция, а като практичен, креативен и приобщаващ инструмент за учене, менторство и растеж – средство, което подкрепя иновациите, задълбочава менторството и изгражда смислени човешки връзки в дигиталния свят.

3.4 Модул 4 – Зелени умения и устойчиво предприемачество

Модул 4 добавя ключово измерение към учебния план SMART-AI ToT, като пряко свързва дигиталните иновации с екологичната отговорност. Докато предходните модули се фокусират върху дигиталната трансформация и интеграцията на AI, този модул гарантира, че учителите разбират как устойчивостта може и трябва да съществува заедно с технологичния напредък. Той насърчава преподаватели, ментори и учители на възрастни

да мислят отвъд краткосрочните икономически цели и да вземат предвид дългосрочните социални и екологични последици от дигиталното предприемачество.

В своята основа модулет учи обучителите как да интегрират устойчивост в дигиталните бизнес модели и в учебните практики. Участниците разглеждат принципите на **Европейския зелен пакт (EU Green Deal, 2019)** и **Плана за действие за кръгова икономика (2020)**, анализирайки как малките предприятия могат да използват нисковъглеродни стратегии без да компрометират растежа си. Чрез реални примери обучителите научават как дигиталните маркетингови кампании могат да популяризират отговорно потребление, енергийна ефективност и екологични продукти и услуги. Например те изучават:

- как използването на облачни инструменти вместо печатни материали намалява емисиите;
- как оптимизирането на дигитално съдържание намалява преноса на данни и енергийния отпечатък.

Модулет представя и концепцията за **еко-съзнателен дигитален маркетинг**, показвайки как предприемачите могат да изграждат стойност и доверие чрез устойчивост. Обучителите анализират успешни европейски примери, при които зелените послания, етичната прозрачност и устойчивото производство водят до по-висока лоялност и доверие на клиентите. Това им помага да водят обучаемите – бъдещи предприемачи – към разбирането, че устойчивостта е не само морален избор, но и стратегическо бизнес предимство.

Друг ключов аспект е развитието на **зелено лидерство и системно мислене**. Участниците разглеждат устойчивостта като взаимосвързана система от екологични, социални и икономически елементи. Чрез рефлексивни упражнения и сторителинг обучителите развиват умения да вдъхновяват обучаемите да възприемат устойчиви навици и да водят чрез пример.

Практическите упражнения са централна част от Модул 4. Обучителите проектират „*зелен бизнес предизвикателство*“ – кратка проектна задача, която свързва AI инструменти с екологични цели. Например:

- разработване на маркетингова стратегия за местен еко-стартъп;
- използване на AI за анализ на екологичния отпечатък на дигитални кампании;
- създаване на кампания за повишаване на осведомеността за устойчиво потребление.

Модулет подчертава ролята на образованието за постигане на **Целите за устойчиво развитие (SDGs)**, особено SDG 4 (Качествено образование), SDG 8 (Достоен труд и икономически растеж) и SDG 13 (Климатични действия).

В обобщение, Модул 4 ясно показва, че зелените умения не са добавка, а *съществен елемент* от дигиталната компетентност. Обучителите, завършили този модул, придобиват умение да преподават и моделират устойчиво предприемачество – да подкрепят обучаемите да иновират отговорно, да действат етично и да създават положителна промяна в икономиката и обществото.

Таблица 3.4. Модул 4 – Обзор и очаквани резултати

Фокус на учене	Учебни цели	Основни инструменти и методи	Очаквани резултати
Зелен маркетинг	Популяризиране на еко-съобразни дигитални кампании.	План за действие за кръгова икономика (2020), казуси	Обучителите анализират една зелена кампания и разработват устойчива версия.
Ефективно използване на ресурси	Идентифициране на нискобюджетни начини за намаляване на екологичния отпечатък.	SMART Toolkit, Глава 4, чеклист	Обучителите предлагат три приложими стъпки за МСП.
Устойчиво лидерство	Вдъхновяване на отговорно предприемачество.	Рефлексия, сторителинг	Обучителите разработват мотивационна сесия за зелено лидерство.

3.5 Модул 5 – Фасилитация, оценяване и измерване на въздействието

Модул 5 служи като завършващ елемент на учебния план SMART-AI ToT – мястото, където всички предишни елементи се обединяват в цялостна, практическа рамка. Този модул превръща придобитите знания, умения и ценности в реални фасилитаторски компетентности, като гарантира, че обучителите не само владеят дигитални инструменти, но и могат ефективно да ръководят групи, да анализират резултати и да демонстрират измеримо социално и икономическо въздействие.

В своята същност модулът се фокусира върху *изкуството и науката на фасилитацията*. Обучителите се учат да управляват групови динамики, да създават психологически безопасна учебна среда и да адаптират своите фасилитационни стилове според нуждите на различни възрастни обучаеми. Разглеждат се различни фасилитационни модели – диалогични, участващи и базирани на решаване на проблеми. Чрез симулации и ролеви игри участниците практикуват водене на ToT сесии, предоставяне на конструктивна обратна връзка и поддържане на ангажираност чрез дискусия, истории и съвместна рефлексия. Особено внимание се обръща на приобщаващата фасилитация, гарантираща, че обучаемите с ограничен достъп или по-ниски дигитални умения са равнопоставено включени.

Ключов компонент на този модул е *методологията за оценяване*. Обучителите се учат да прилагат както формативни (текущи), така и сумативни (финални) оценъчни методи, подходящи за обучение на възрастни. Те изследват как да създават измерими учебни индикатори, да разработват инструменти за оценяване и да използват дигитални платформи

за събиране и анализ на данни. Сред практическите инструменти са: оценъчни матрици, шаблони за колегиален преглед, самооценъчни форми и кръгове за обратна връзка. Обучителите се запознават и с **Youthpass** и концепцията за *микровалификации*, научавайки как да документират компетентности по EQF.

Таблица 3.5. Модул 5 – Обзор и очаквани резултати

Фокус на учене	Учебни цели	Основни инструменти и методи	Очаквани резултати
Фасилитация и менторство	Усвояване на групово фасилитация и техники за взаимно менторство.	Ролеви игри, кръгове за обратна връзка	Обучителите провеждат една ToT сесия с колегиална обратна връзка.
Оценяване	Прилагане на формативни и сумативни инструменти.	Матрица за оценка, Youthpass, самооценка	Обучителите разработват и използват рамка за оценяване.
Измерване на въздействието	Проследяване на краткосрочно и дългосрочно въздействие.	SMART KPI индикатори, формуляри за проследяване	Обучителите представят измерени резултати.

Източник: Автори, базирано на SMART WP4 (Monitoring and Evaluation Framework, 2025).

Стъпвайки върху това, участниците навлизат по-дълбоко в *измерването на въздействието* – един от най-иновативните аспекти на SMART. Те анализират как техните сесии допринасят не само за индивидуалното развитие, но и за по-широки общностни и политически цели като дигитално приобщаване, зелено предприемачество и развитие на селските райони. Те се учат да различават:

- **изходи** (напр. брой обучени участници),
- **резултати** (напр. подобрени дигитални умения),
- **въздействие** (напр. създадени нови бизнеси или повишена екологична осведоменост).

Обучителите практикуват събиране на данни чрез анкети, интервюта и проследяване след 6 и 12 месеца.

Модулът подчертава и важността на *рефлексията и непрекъснатото професионално развитие*. Обучителите водят дневници за учене, анализират фасилитационните си преживявания и идентифицират области за усъвършенстване. Те разработват индивидуален **План за подобряване на фасилитацията**.

За финален етап всеки обучител изпълнява практическа задача – проектира, реализира и оценява кратка ToT сесия, интегрираща:

- AI инструменти (Модул 3),
- зелени практики (Модул 4),
- дизайн на обучение за възрастни (Модул 2).

Резултатите се представят пред колеги и ментори като доказателство за професионална готовност.

В крайна сметка Модул 5 представлява преход от обучение към майсторство. Обучителите се превръщат в уверени фасилитатори, способни да управляват комплексни обучителни среди, да оценяват резултатите с доказателствени методи и да разбират как тяхната работа допринася за социалната трансформация. Те стават носители на качество и отговорност в SMART общността – професионалисти, които не само преподават, но и измерват, подобряват и умножават положителното въздействие.

4. Методология и педагогически подход

Тази глава обяснява как се прилага SMART-AI ToT учебната програма, като се фокусира върху нейните методологически принципи, философия на учене и педагогически дизайн. Тя описва кого обслужва подходът, защо е избран и как позволява измерима трансформация както сред учителите, така и сред обучаемите.

- **Кой?** Обучители на възрастни, ментори и преподаватели от партньорските страни, които фасилитират SMART учебните дейности.
- **Какво?** Обучителен модел, ориентиран към обучаемия, базиран на компетентности и включващ, изграден върху принципите на неформалното образование.
- **Къде?** В смесен формат (онлайн и присъствено) в България, Северна Македония и Германия.
- **Кога?** През всички етапи от обучението – от ToT работилниците до менторството и последващата оценка.
- **Защо?** За да гарантира, че процесът на обучение е участнически, рефлексивен и трансформативен, а не лекционен или предписателен.
- **Как?** Чрез активно учене, обмен между връстници, проектно-базирани задачи и непрекъсната рефлексия, подкрепена от инструменти, задвижвани от изкуствен интелект.

Силата на учителя не се крие в това, което преподава, а в това, което позволява на другите да открият. SMART превръща всяка сесия в лаборатория на любопитството, сътрудничеството и креативността.

4.1 Принципи на неформалното учене

SMART-AI ToT учебната програма е основана на традицията на неформалното образование (NFE), която цени ученето чрез участие, диалог и рефлексия, а не чрез механично възпроизвеждане. Учителите действат като фасилитатори, които създават среда, в която възрастните могат да изследват, проверяват и прилагат нови знания в реални контексти.

Програмата интегрира пет основни принципа на NFE:

1. **Ориентиране към обучаемия:** Уважават се опитът, мотивацията и стилът на учене на всеки участник. Учителите адаптират методите и темпото спрямо групата.
2. **Учение чрез действие:** Практически упражнения, симулации и проекти заменят теоретичните лекции, позволявайки директно прилагане на знанията.

3. **Участие и ангажираност:** Обучаемите съучастват в процеса чрез групова работа, дискусии и презентации.
4. **Рефлексия и обратна връзка:** Всяка сесия включва моменти за анализ, осмисляне и свързване на наученото с професионалната практика.
5. **Доброволност и приобщаване:** Ученето се основава на вътрешна мотивация, равнопоставеност и взаимно уважение — ключови принципи на образованието за възрастни.

Тези принципи са в съответствие с приоритетите на Erasmus+ за модели, ориентирани към обучаемия, и овластяване чрез участие (Европейска комисия, 2024).

4.2 Обучение между връстници и менторство

Обучението между връстници и менторството представляват социалното ядро на методологията SMART. Обучителите не са изолирани инструктори, а част от жива учебна общност, в която знанието тече в различни посоки.

Таблица 4.1. Методи за обучение между връстници в SMART-AI ToT сесиите

Метод	Цел	Практически пример
Кръгове за връстникова обратна връзка	Насърчаване на конструктивен обмен	Обучители наблюдават сесиите на колеги и дават структурирана обратна връзка
Ко-фасилитиране	Изграждане на доверие и сътрудничество	Двама обучители водят съвместна сесия за AI инструменти
Рефлексивен диалог	Задълбочаване на разбирането	Групови обсъждания след казуси за етична употреба на AI
Менторски вериги	Непрекъсната подкрепа	Опитни обучители менторират нови участници онлайн

Тази система създава устойчив менторски цикъл, който продължава и след проекта и допринася за Digital Business Support Network (DBSN).

4.3 Педагогически модели и методи

Педагогическата рамка на SMART съчетава класически теории за обучение на възрастни с иновативни техники, подпомогнати от AI. Моделът включва:

- **Експериментално учене (Kolb, 1984):** цикъл на преживяване, рефлексия, концептуализиране и експериментиране
- **Обучение, базирано на проблеми (PBL):** реални ситуации стимулират анализ и творчество
- **Смесено обучение:** Онлайн задачи, подпомогнати от AI + присъствена фасилитация
- **Съвместно учене:** Споделена отговорност и колективни резултати

- **Микро-учене:** Кратки модулни сесии за бързо изграждане на компетентности

Таблица 4.2. Педагогически методи в SMART-AI ToT

Подход	Приложение	Добавена стойност
Проектно-базирано учене	Разработване на бизнес или образователен проект чрез AI	Креативност, автономия, работа в екип
Метод на казусите	Анализ на успешни примери от селското предприемачество	Свързване на теорията с практиката
Симулации и ролеви игри	Симулирани сесии за менторство	Развитие на комуникационни и фасилитаторски умения
Дигитална ко-креация	Онлайн бели дъски, AI инструменти	Международно сътрудничество

SMART заменя пасивната лекция с активно участие, гарантирайки, че обучителите изпитват модела, който сами трябва да прилагат.

4.4 Приобщаване, равенство между половете и достъпност

В съответствие с хоризонталните приоритети на Erasmus+ (2025), SMART интегрира равенството, приобщаването и достъпността във всички учебни дейности.

Таблица 4.3. Мерки за приобщаване и равенство в SMART ToT

Измерение	Мярка	Очакван резултат
Език и достъпност	Многоезични версии, опростени визуализации	По-широко участие и разбиране
Равенство между половете	Балансирани примери и материали	Видимост и овластяване на жени обучители
Социално-икономическо приобщаване	Безплатно участие, low-tech опции	Включване на обучители от селски и уязвими групи
Обучаеми с по-малко възможности	Адаптирано менторство, гъвкави графици	Намален отпад и повишена ангажираност

Материалите са достъпни на **ЕН, BG и МК**, включват достъпни формати и UDL принципи.

4.5 Непрекъснатата рефлексия и осигуряване на качество

Качеството е интегрирано във всеки етап на SMART педагогическия процес.

Обучителите:

- водят **учебни дневници**,
- попълват **онлайн анкети**,
- участват в **връстникови оценки**,

- а партньорите провеждат **редовни срещи за контрол на качеството**, базирани на SMART индикатори (процент завършили, удовлетвореност, пренос на умения).

Моделът за качество включва:

- **вътрешна оценка** след всеки етап от обучение,
- **външна експертна оценка** на пригодност, педагогически дизайн и дългосрочно въздействие.

SMART разглежда качеството като **култура на споделена отговорност**, а не като формално изискване. Този подход насърчава иновация, откритост и колективно подобрене. Всяко следващо обучение става по-ефективно, приобщаващо и въздействащо — в духа на стратегическата визия на Erasmus+.

5. Оценяване и система за микроквалификации

Тази глава обяснява как се оценява напредъкът и компетентностите на обучителите в рамките на SMART-AI ToT Curriculum. Тя определя методите за оценяване, инструментите за признаване и механизмите за валидация, които осигуряват прозрачност, достоверност и преносимост на придобитите умения в цяла Европа.

- Кой? Обучители и преподаватели за възрастни, които завършват SMART-AI ToT Curriculum.
- Какво? Структуриран, основан на доказателства процес на оценяване, свързан с нива 5–6 от ЕКР.
- Къде? Провежда се в хибридна обучителна среда в партньорските държави.
- Кога? По време на и в края на обучителния цикъл.
- Защо? За да се гарантира справедливо, последователно и измеримо признаване на компетентности.
- Как? Чрез комбиниране на формативно и сумативно оценяване, партньорска обратна връзка, дигитални портфолия и удостоверени микроквалификации.

Признаването превръща ученето в овластяване. Чрез прозрачна и преносима валидация SMART гарантира, че усилията на всеки обучител се превръщат в трайна професионална стойност в цяла Европа.

5.1 Философия и цели на оценяването

Оценяването в SMART-AI ToT Curriculum надхвърля проверката на знания — то измерва развитие, трансформация и практическо приложение. Целта е да се документира какво обучителите знаят, могат да правят и за какво са способни да поемат отговорност след приключване на програмата.

Философията на оценяване се основава на четири принципа:

1. **Автентичност** – оценяването се съсредоточава върху реални задачи и резултати, а не върху абстрактна теория.
2. **Прозрачност** – критериите и индикаторите се представят още в началото на всеки модул.
3. **Конструктивна обратна връзка** – оценяването подпомага обучението, а не го наказва.
4. **Признаване и съпоставимост** – резултатите са свързани с ЕКР и са съвместими с други европейски рамки (Youthpass, Europass).

Този подход превръща оценяването в самостоятелен процес на учене — възможност за учителите да размислят, подобрят и планират своето професионално развитие.

5.2 Формативни и сумативни методи за оценяване

Учебната програма използва както формативно (продължително), така и сумативно (финално) оценяване, за да гарантира постоянна подкрепа, проследяване и смислена оценка на ученето. Тази двойна система отразява принципа на качеството по Erasmus+, според който оценяването трябва не само да измерва постиженията, но и да подобрява самия процес на учене.

Формативно оценяване

Тече през целия обучителен процес и се фокусира върху редовна, конструктивна обратна връзка, която помага на учителите да осъзнават своя напредък и да идентифицират области за подобрене. Формативните методи включват:

- рефлексивни дневници
- партньорска обратна връзка
- учебни дневници
- онлайн тестове
- кратки самооценъчни задачи

Таблица 5.1. Методи за оценяване в SMART-AI ToT Curriculum

Тип	Метод	Цел	Пример
Формативно	Партньорска обратна връзка и рефлексивни дневници	Подкрепа за самооценка и партньорско учене	Обучители си разменят писмени рефлексии след всяка сесия
Формативно	AI-базирани самооценъчни тестове	Незабавна обратна връзка за дигитални умения	Тестове от SMART Toolkit генерират персонализирани препоръки
Сумативно	Практическа демонстрация	Оценка на способност за планиране и провеждане на ToT сесии	Обучителят провежда финално микрообучение
Сумативно	Портфолио и презентация	Проверка на цялостния напредък	Представяне на финален проект

Източник: SMART WP4 – Monitoring & Evaluation Framework (2025).

Тези инструменти стимулират самоосъзнатост, диалог между обучители и ментори и култура на непрекъснато подобрене. След всеки модул участниците попълват структурирана рефлексия, описвайки:

- какво са научили,
- как са приложили новите концепции,
- какви предизвикателства са срещнали.

Сумативно оценяване

Провежда се в края на обучението и проверява усвоените компетентности чрез автентични, базирани на изпълнение задачи. Обучителите трябва да:

- разработят и проведат кратка ToT сесия,
- подадат цялостно учебно портфолио,
- участват във финална партньорска презентация.

Оценяването се извършва съвместно от ментори и представители на партньорите, за да се гарантира прозрачност и съгласуваност между държавите.

5.3 Учебно портфолио и събиране на доказателства

Всеки участник разработва **Дигитално учебно портфолио**, което служи като основен източник на доказателства. То съдържа:

- кратка биография и учебни цели;
- рефлексии и практически задачи по модули;
- доказателства за AI-базиран дизайн (екранни снимки, шаблони, видеа);
- резюмета от партньорска обратна връзка;
- самооценка, свързана с дескрипторите на ЕКР.

Портфолиото се преглежда от ментор и се валидира от водещия партньор (InnovEdu Nexus Institut e.V.), за да се осигури транснационална съпоставимост.

Участниците се насърчават да обновяват портфолиото и след проекта, превръщайки го в дългосрочен документ за учене, съвместим с Europass e-Portfolio.

5.4 Микроквалификации и Youthpass признаване

След успешно завършване обучителите получават **SMART-AI Micro-Credential Certificate** и **Youthpass**.

Микроквалификацията:

- е издадена съгласно Препоръката на ЕС относно Европейския подход към микроквалификациите (2022),
- отговаря на нива 5–6 от ЕКР,
- съдържа проверима информация за:
 - придобити резултати от учене,
 - учебен обем (около 60 часа),

- критерии за оценяване,
- издаваща институция и подпис,
- дигитален код за верификация.

Таблица 5.2. Структура на SMART-AI Micro-Credential

Компонент	Описание
Заглавие	SMART-AI Training of Trainers Micro-Credential
Ниво по ЕКР	5–6
Учебен обем	60 часа (хибридно обучение)
Резултати от учене	AI интеграция, зелено предприемачество, фасилитация, оценяване
Методи за оценка	Портфолио, партньорска обратна връзка, финална ToT сесия
Издател	SMART Consortium – Erasmus+ KA210-ADU 2025
Верификация	Дигитален подпис и QR код към проекта

Youthpass допълва микроквалификацията, като документираща напречни умения — работа в екип, дигитална креативност, гражданска ангажираност.

Моделът за сертифициране поддържа **мобилност, заетост и признаване** в целия ЕС — в съответствие с целите на Erasmus+.

5.5 Обратна връзка, валидация и последващи действия

Оценяването в SMART-AI ToT Curriculum не приключва с издаването на сертификат. Завършването бележи **началото на продължаващ цикъл на професионално развитие, рефлексия и измерване на въздействието.**

SMART Alumni and Mentorship Network

След обучението участниците се включват в международна мрежа, която:

- поддържа тяхната ангажираност,
- насърчава обмен на практики,
- дава възможност за менторство на нови обучители,
- поддържа динамично обновяване на дигиталните портфолия.

Мрежата функционира като устойчив екосистемен модел, който осигурява:

- партньорско учене,
- онлайн срещи,
- съвместни работилници,
- участие на отличили се обучители като бъдещи фасилитатори.

Проследяване на въздействието

Оценяване след 6 и 12 месеца включва:

- количествени данни (брой проведени AI-базирани обучения, подкрепени МСП, създадени партньорства),
- качествени данни (размисли за качество, иновации, приобщаване).

Резултатите се анализират от партньорите и се интегрират в следващите цикли — част от **SMART Quality Loop**.

Заклучение

Чрез постоянна обратна връзка и адаптация SMART превръща оценяването от еднократен акт в **жив механизъм за растеж и иновации**.

Обучителите остават част от развиваща се европейска професионална общност, която цени:

- рефлексията,
- партньорското учене,
- споделената отговорност.

По този начин SMART гарантира, че постигнатите резултати от учене не само се валидират, но и **се разширяват във времето** — превръщайки всеки обучител в активен участник в цифровата, зелената и приобщаващата трансформация на Европа.

6. Въздействие, устойчивост и европейска добавена стойност

Тази глава представя как учебната програма SMART-AI за обучение на обучители (ToT) генерира измерима промяна, гарантира устойчивост на резултатите и допринася към европейския политически дневен ред за цифрова трансформация, зелен растеж и приобщаване. Тя обяснява и механизмите, чрез които въздействието се наблюдава, предава и разширява след приключването на проекта.

- Кой? Обучители, преподаватели за възрастни, предприемачи от селските райони и организации, които пряко или непряко се възползват от подхода SMART.
- Какво? Дългосрочните ефекти от изграждането на капацитет в областта на изкуствения интелект, зелените умения и дигиталното предприемачество.
- Къде? В България, Северна Македония, Германия и чрез отворено разпространение на европейско ниво.
- Кога? По време и след изпълнението на проекта (2025–2028 и след това).
- Защо? За да се гарантира, че иновациите на SMART продължават да създават социална, икономическа и екологична стойност след края на финансирането от ЕС.
- Как? Чрез мултиплициране, цифрови платформи, менторство между възпитаници и интеграция на политическо ниво в системите за образование за възрастни.

Истинското въздействие не се измерва с това, което приключва заедно с проекта, а с това, което продължава да расте благодарение на него. SMART превръща всеки обучен преподавател в катализатор на дългосрочна трансформация в своята общност.

6.1. Краткосрочно и дългосрочно въздействие

Учебната програма SMART-AI ToT създава многостепенно въздействие — на индивидуално, организационно и системно ниво.

В краткосрочен план обучителите подобряват своите дигитални компетентности, умения за работа с ИИ и способности за фасилитиране. Това им позволява да планират и провеждат по-ефективни и приобщаващи обучения. Така директно се повишава качеството на образованието за възрастни в селските райони, където достъпът до иновации и дигитални инструменти е ограничен.

В средносрочен и дългосрочен план проектът допринася за устойчиво икономическо развитие, като развива обучители, които след това подкрепят предприемачи и малки

бизнеси. Те се превръщат в мултипликатори на знания, предаващи методи за дигитален маркетинг с ИИ и зелено предприемачество на стотици обучавани възрастни. Това води до появата на нови бизнес идеи, подобрена дигитална готовност и по-устойчиви общности, способни да се приспособяват към технологичните и социални промени.

На системно ниво SMART укрепва европейската екосистема за учене на възрастни чрез свързване на обучители в транснационалната Мрежа от възпитаници и ментори (виж Глава 5). Това гарантира, че придобитите компетентности продължават да циркулират в общността на Erasmus+ и EPALe.

6.2. Устойчивост и продължителност на резултатите

Устойчивостта в SMART е както стратегическа, така и структурна. Проектът гарантира дългосрочна полезност и възпроизводимост на резултатите чрез три основни механизма:

1) Отворени образователни ресурси (OER)

Всички учебни материали, инструменти и шаблони се публикуват под лиценз Creative Commons CC BY 4.0, което позволява свободно адаптиране и повторно използване в цяла Европа.

2) Система за изграждане на капацитет и менторство

Мрежата SMART Alumni предлага рамка за непрекъснато професионално развитие, в която обучените преподаватели стават ментори за нови обучители и обучаеми.

3) Интеграция в институционалната практика

Партньорските организации се ангажират да внедрят модела SMART ToT в националните програми за образование за възрастни и местни инициативи, което осигурява продължителност след финансирането.

Таблица 6.1. Мерки за устойчивост и очаквани ефекти

Механизъм	Описание	Дългосрочен ефект
Публикуване на OER	Споделяне на SMART Toolkit и учебната програма чрез EPALe и платформата за резултати на Erasmus+.	Постоянен достъп и повторна употреба от обучители.
Мрежа Alumni & Mentorship	Менторство и ежегодни срещи между възпитаници.	Задържане и мултиплициране на знания.
Институционална интеграция	Включване на ToT модулите в национални програми.	Структурна устойчивост.
Политически аутрийч	Комуникация с министерства и институции.	Политическо възприемане и съответствие с ЕС рамки.

Чрез превръщането на учебните материали в отворени ресурси и чрез институционална интеграция SMART гарантира, че ефектите се увеличават дълго след края на проекта.

6.3. Принос към политиките на ЕС и европейска добавена стойност

Учебната програма SMART-AI ToT пряко допринася към водещите политики на ЕС:

- **План за цифрово образование (2021–2027)** – подобрява дигиталната грамотност и въвежда иновативно обучение с ИИ.
- **Европейски зелен пакт (2019)** – интегрира устойчивост и кръгова икономика в обучението по предприемачество.
- **Европейска програма за умения (2025)** – подпомага ученето през целия живот и подобрява заетостта.
- **Цифрово десетилетие 2030** – подкрепя целта 80% от възрастните да притежават основни дигитални умения.
- **Стратегия за приобщаване и многообразие (2023)** – осигурява участие на хора с по-малко възможности.

Таблица 6.2. Принос на SMART към политически приоритети на ЕС

Рамка	Принос на SMART	Добавена стойност
Digital Education Action Plan	Използване на AI и смесено обучение.	Модернизация на образованието за възрастни.
Green Deal	Въвеждане на зелени дигитални практики.	Намален екологичен отпечатък.
Skills Agenda	Обучение, съгласувано с EQF.	Разпознаване и мобилност на обучителите.
Digital Decade 2030	Обучение на преподаватели от селските райони.	Намаляване на дигиталната пропаст.
Inclusion Strategy	Менторство и многоезичен достъп.	По-голямо равенство и представителност.

Европейската добавена стойност на SMART се състои в интегрирането на цифровия и зеления преход чрез приобщаващо образование.

6.4. Политическо възприемане и трансферируемост

Моделът SMART ToT е разработен така, че да бъде мащабируем и преносим между държави и сектори. Той предлага модулна структура, която лесно се адаптира към различни институционални и политически контексти — от центрове за професионално обучение до НПО и университети.

Партньорите планират тематични срещи, политически кръгли маси и събития с министерства, търговски камари и асоциации за образование за възрастни. Целта е

разпространение на методологията и насърчаване на нейното приемане в националните квалификационни системи.

Моделът за микро-акредитация с отворен достъп (виж Глава 5) улеснява възпроизвеждането му във други проекти и организации.

SMART създава европейска рамка, която свързва ИИ, учене през целия живот и устойчивост — гарантирайки широка трансферируемост.

6.5. Дългосрочна визия

Дългосрочната визия на SMART надхвърля административния край на проекта. Тя цели да изгради самоподдържаща се европейска екосистема от обучители по ИИ и зелено предприемачество — динамична мрежа от професионалисти, които продължават да учат, сътрудничат и иновират.

В основата е **Европейската мрежа на обучителите SMART** — постоянна онлайн и офлайн структура за свързване на възпитаници, преподаватели, предприемачи, политици и изследователи.

Мрежата ще предлага:

- обмен на ресурси;
- съвместно разработване на материали;
- реагиране на нови предизвикателства;
- непрекъснато професионално развитие;
- уебинари, срещи и менторски програми.

Цифровата платформа SMART ще бъде отворен хъб с Toolkit, учебната програма, шаблони, казуси и материали, създадени от възпитаниците. Интегрирани ще бъдат механизми за обратна връзка, дискуссионни пространства и библиотека от учебни ресурси с ИИ.

Партньорските организации в България, Германия и Северна Македония се ангажират да внедрят методите на SMART в националните си програми и инициативи. Мрежата Alumni ще служи и като консултативно тяло за бъдещи проекти Erasmus+.

SMART не просто обучава специалисти — то развива **лидери на промяната**, носители на етична иновация, устойчивост и социална отговорност.

В крайна сметка SMART се превръща в движение за по-умно, по-зелено и по-приобщаващо образование за възрастни в Европа.

Неговото наследство е не само в създадените ресурси, но и в културата на сътрудничество, любознателност и непрекъснато усъвършенстване — култура, в която ученето никога не свършва и иновациите се споделят като общоевропейска ценност.

7. Разпространение, комуникация и видимост

Тази глава представя стратегическия подход за комуникация, разпространение и популяризиране на учебната програма SMART-AI ToT и нейните резултати. Тя обяснява как се осигурява видимост на местно, национално и европейско ниво и как комуникационните дейности подпомагат устойчивостта, ангажираността и политическото въздействие.

- Кой? Партньорите в консорциума SMART, обучените преподаватели, възпитаниците, местните заинтересовани страни и европейските мрежи в областта на образованието за възрастни.
- Какво? Дейности по разпространение и комуникация, които гарантират широка видимост, използване и въздействие на резултатите от SMART.
- Къде? В България, Северна Македония, Германия и онлайн чрез дигиталната платформа SMART и каналите на ЕС.
- Кога? През всички етапи на проекта и след неговото приключване (2025–2028).
- Защо? За да се гарантира, че резултатите от проекта се споделят, използват повторно и се разпознават от по-широки общности в образованието и политиката.
- Как? Чрез структуриран план за разпространение, който съчетава събития, дигитални медии, публикации и дейности за видимост на ниво ЕС.

Знанието има въздействие само когато е споделено. Комуникационната стратегия на SMART гарантира, че иновациите достигат отвъд партньорите — до всеки преподавател, политик и обучаем, който може да бъде двигател на промяна.

7.1. Стратегия за разпространение и цели

Стратегията за разпространение на SMART е изградена върху три взаимосвързани цели:

- **Видимост:** да направи проекта и неговите резултати разпознаваеми сред преподаватели, институции за обучение на възрастни и политически заинтересовани страни.
- **Ангажираност:** да ангажира активно обучители, възпитаници и местни участници в дейности за обмен на знания.
- **Устойчивост:** да гарантира, че интелектуалните продукти на проекта (Toolkit, ToT Curriculum, модел за микро-акредитация) остават достъпни и използвани след края на проекта.

Процесът на разпространение следва подхода „4P“ — **People, Platforms, Publications, Policy**:

1. **People (Хора):** ангажиране на обучители, обучаеми и заинтересовани страни чрез семинари, събития за възпитаници и менторство.
2. **Platforms (Платформи):** осигуряване на отворен достъп до резултатите чрез уебсайта SMART, Платформата за резултати на Erasmus+ и EPALe.
3. **Publications (Публикации):** създаване на висококачествени OER ресурси, политически анализи и бюлетини.
4. **Policy (Политика):** подравняване на комуникацията с европейските политики за образование и цифровизация, за да се подкрепи системна промяна.

7.2. Комуникационни канали и инструменти

Комуникационният план използва комбинация от дигитални, визуални и присъствени инструменти, за да максимизира обхвата и достъпността.

Таблица 7.1. Комуникационни канали и инструменти на SMART

Канал / Инструмент	Цел	Примери за дейности
Уебсайт и платформа SMART	Централен хъб за ресурси, новини и взаимодействие между възпитаници.	Публикуване на Toolkit, учебната програма и модела за микро-акредитация.
Социални мрежи (Facebook, LinkedIn, Instagram, X)	Достигане до преподаватели, предприемачи и широката публика.	Седмични публикации, лайв актуализации по време на обучения, истории за успех.
EPALe и Erasmus+ Results Platform	Разпространение на европейско ниво.	Качване на всички OER и добри практики под лиценз CC BY 4.0.
Прессъобщения и бюлетини	Видимост на местно и партньорско ниво.	Тримесечни бюлетини на EN, BG и MK.
Мултиплициращи събития и срещи на възпитаници	Пряк обмен и ангажираност.	Регионални събития с демонстрации на SMART инструменти.

Комбинацията от професионално онлайн присъствие и местни взаимодействия гарантира, че резултатите от SMART са едновременно достъпни за широката публика и полезни за професионалната общност.

7.3. Визуална идентичност и изисквания за видимост на ЕС

Всички дейности по разпространение и комуникация стриктно спазват правилата за видимост на Erasmus+ и стандартите на ЕС.

Това включва:

- поставяне на логото на Erasmus+ и стандартния дисклеймър върху всички материали;

- използване на лиценз Creative Commons CC BY 4.0 за отворени образователни ресурси;
- поддържане на единна визуална идентичност (шрифтове, цветове, оформление);
- предоставяне на многоезични версии (EN, BG, MK);
- осигуряване на достъпност — алт-текст, субтитри, печатни версии.

Таблица 7.2. Мерки за визуална идентичност и видимост на ЕС

Изискване	Прилагане в SMART
Лого Erasmus+ и дисклеймър	Присъстват върху всички дигитални и печатни материали.
Лиценз CC BY 4.0	Прилага се върху Toolkit, учебната програма и всички медийни материали.
Езикова достъпност	Всички основни продукти са преведени на BG и MK.
Инклузивен дизайн	Интегрирани субтитри, алт-текст и достъпни формати.
Визуална консистентност	Унифицирани шаблони за презентации и отчети.

Тези мерки гарантират прозрачност, професионализъм и достъпност — ключови условия за дългосрочно използване и разпознаване на материалите на SMART в екосистемата на Erasmus+.

7.4. Европейско разпространение и политически аурийч

Разпространението на SMART надхвърля партньорите по проекта и достига до по-широката европейска общност в областта на образованието и политиките.

Основни действия включват:

- участие с резултати в EPALE Thematic Week за цифрова трансформация и на конференцията Erasmus+ Adult Education;
- подаване на материали към базата Good Practice на Erasmus+ и към общностите GreenComp и EntreComp;
- разработване на политически анализ с препоръки за интегриране на ИИ и зелени умения в образованието за възрастни;
- сътрудничество с национални агенции по Erasmus+ и европейски мрежи като ЕАЕА (European Association for the Education of Adults).

Целта е SMART да се превърне в **референтен модел на европейско ниво**, който показва как програмите за обучение на обучители, ориентирани към компетентности и устойчивост, подкрепят двойния преход на ЕС — цифров и зелен.

7.5. Дългосрочно комуникационно наследство

След официалното приключване на проекта всички материали остават публично достъпни чрез:

- Дигиталната платформа **SMART** (поддържана от InnovEdu Nexus Institut поне 5 години),
- библиотеката на **EPALE**,
- Платформата за резултати на **Erasmus+**.

Мрежата SMART Alumni and Mentorship (виж Глави 5 и 6) продължава да популяризира проекта, споделя нови практики и публикува годишни актуализации.

Така комуникацията се превръща в основен елемент на устойчивостта — поддържайки идентичността на SMART видима, актуална и развиваща се в цяла Европа.

References (Препратки)

- Council of the European Union (2022). Recommendation on a European Approach to Micro-Credentials. Brussels.
- EPALE (2023). Adult Education Best Practices for Digital and Blended Learning.
- EPALE (2024). Digital Transformation in Adult Education: Dissemination Best Practices.
- European Commission (2019). The European Green Deal. Brussels.
- European Commission (2020). Circular Economy Action Plan. Brussels.
- European Commission (2020). European Qualifications Framework for Lifelong Learning. Brussels.
- European Commission (2021). Digital Education Action Plan 2021–2027. Brussels.
- European Commission (2021). EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Brussels.
- European Commission (2022). DigCompEdu and GreenComp Frameworks. Joint Research Centre.
- European Commission (2023). Inclusion and Diversity Strategy in Erasmus+ and European Solidarity Corps. Brussels.
- European Commission (2023). Youthpass Guide: Recognition of Learning Outcomes in Erasmus+. Brussels.
- European Commission (2024). Erasmus+ Communication and Visibility Guidelines. Brussels.
- European Commission (2024). European Skills Agenda. Brussels.
- Kolb, D. (1984). Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Knowles, M. (1984). The Adult Learner: A Neglected Species. Houston: Gulf Publishing.
- Mezirow, J. (1997). Transformative Learning: Theory to Practice. New Directions for Adult and Continuing Education.
- OECD (2024). Assessing Learning and Competence Development in Adult Education. Paris.
- OECD (2024). Bridging the Rural Digital Divide in Europe. Paris.
- OECD (2024). Green Skills and Sustainable Growth in Digital Economies. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2024). Skills for a Digital and Green Future. Paris: OECD Publishing.
- UNESCO (2022). Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris.

SMART AI Toolkit е създаден в рамките на проекта Erasmus+ KA210-ADU “S.M.A.R.T. – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs” (Проект № 2025-1-BG01-KA210-ADU-000351472), съфинансиран от Европейския съюз.

Партньори в консорциума:

1. Global Edu Hub (България) – Координатор, образование за възрастни и предприемачество.
2. InnovEdu Nexus Institut e.V. (Германия) – Дигитални иновации, менторство, управление на качеството.
3. Marketing Gate (Северна Македония) – Разпространение, локализация и бизнес подкрепа.

Водещи автори:

- Д-р Милош Павлович (Global Edu Hub)
- Аника Калмер (InnovEdu Nexus Institut e.V.)
- Д-р Панче Йовановски (Marketing Gate)

Езикови версии:

Английски · Немски · Български · Македонски

Всички преводи са прегледани и хармонизирани за терминологична последователност.

Цитиране:

При позоваване на тази публикация използвайте: SMART Consortium (2025) *SMART – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs: Open Educational Toolkit*. София–Нерсинген–Скопие: Консорциум по проект Erasmus+ KA210-ADU.

Лиценз:

Creative Commons Attribution (CC BY 4.0)

© 2026 SMART Project Consortium

Финансиран от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения са единствено на автора(ите) и не отразяват непременно позицията на Европейския съюз или Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). Европейският съюз и EACEA не носят отговорност за тях.

Co-funded by
the European Union

S.M.A.R.T.
AI & Digital Power

Marketing
Gate

INNO **EDU**
NEXUS INSTITUT